

1950

Koski

Khor

Syji

R

M a t k a k e r t o m u s

=====

opintomatkastani englantilaisiin pankkeihin
syksyllä 1949.

Suomen Pankin johtokunnan suostumuksella tein 1.9. - 23.12. 1949 välisenä aikana opintomatkan seuraaviin englantilaisiin suurpankkeihin: Westminster Bank, Midland Bank ja Hambros Bank. Alunperin oli tarkoitukseni tutustua myös Bank of England'iin, mutta syksyllä tapahtuneen punnan devalvoinnin edellämainituissa pankeissa aiheuttama työruuhka sekä se, ettei Midland Bank voinut heti ottaa minua vastaan sitä tiedustellessani, aiheuttivat ohjelmassani niin suuria muutoksia, että minun oli pakko luopua käynnistäni Bank of England'issa. Päätehtävänäni pidin - kielitaitoni kehittämisen ohella - tutustua mahdollisimman tarkoin sikkäläisten pankkien valuuttaosastojen toimintaan ja niiden kokoonpanoon. Tämän vuoksi kiertelin yksinomaan valuuttoja käsittelevillä osastoilla ja erityisesti juuri pankkien arbitrage-osastoilla (tai niitä vastaavilla).

Käytettävissäni olleen ajan niukkuuden vuoksi pyysin kussakin pankissa saada vain seurata eri osastojen työskentelyä osal-

listumatta itse lainkaan töihin, siis päinvastoin kuin miltei kaikki muut siellä tapaamani opiskelijat, mutta heillä olikin opintoaikaa 6 kuukaudesta 1 vuoteen. On vaikeata sanoa, kummalla tavalla tällaisesta opintomatkastasta saa irti mahdollisimman paljon hyötyä, mutta näin jälkeinpäin ajatellen uskon sittenkin jälkimmäisen tavan olevan edullisemmän ja tuottavan suuremman hedelmän, joskin hedelmän kypsyminen tällöin vie pitemmän ajan.

Ensimmäiseksi pankikseni olin valinnut Westminster Bank'in, jossa pyysin päästä aluksi arbitrage-osastolle, mutta silloin jo "kangastava" punnan devalvointi oli aiheuttanut mainitulla osastolla siksi valtavan työruuhkan, että katsoin itselleni hyödyllisemmäksi kierrellä ensin muilla - rauhallisemmilla - valuuttoja käsittelevillä osastoilla, antaen itse "pääkallopaikan" ensin rauhoittua. Ensimmäinen toteamukseni näillä osastoilla oli, että työpaljous samoin kuin pankkivirkailijain määräkin oli aivan toista luokkaa kuin meillä. Tästä johtuen oli miltei kaikilla osastoilla vallalla "nauha-systeemi", t.s. jokainen virkailija teki ainoastaan pienen osan itse kokonaisuudesta antaen sen sitten luistaa seuraavalle. Täten esim. lähtevien perittävien osastolla ensimmäinen kirjoitti vaaditut pankin omat kassa- y.m. laput (jotka kylläkin tulivat näppärästi yht'aikaa kuten meilläkin), toinen tarkasti, että laput olivat oikein kirjoitetut sekä että mukana oli vaadittavat asiapaperit, kolmas laski vasta-arvon, kulut ja provisiot, neljäs tarkasti edelliset, jonka jälkeen jaoston johtaja kirjoitti nimensä alle. Tämän jälkeen laput menivät osaston päällikölle toista nimikirjoitusta varten ja jälleen takaisin omaan jaostoon postitusta varten (posti nimittäin pantiin kuoriin ja kirjattiin jokaisella osastolla erikseen). Näin menetellen jokainen kyllä näppärästi teki oman osuuten-

sa mutta ei sitten myöskään osannut juuri muuta. Työn vaihto tapahtui harvoin, koska eri työsuoritukset oli sidottu eri vakansseihin. Toisena pahana haittana pidin sitä, että tällainen yksitoikkoisuus hyvin pian tappoi mielenkiinnon itse työhön.

Devalvaatio-aallon vaimennuttua siirryin sitten arbitrage-osastolle, jossa kyllä työmäärä vieläkin oli melkoinen, mutta virkailijat sentään aina jossakin välissä ehtivät uhrata aikaansa minunkin hyväkseni. Arbitrage-osasto erosi kokonaan toisten osastojen "nauha-systeemistä". Täällä kaikkien piti tietää ja osata kaikkien työt. Nämä olivat tosin tarkoin jaetut eri virkailijain kesken, mutta asianomaisen poissa ollessa hänen toverinsa piti osata antaa oikeita tietoja poissaolevan töistä. - Perehdyin aluksi valuuttojen osto- ja myyntijärjestelmään yleensä ja myöhemmin, saatuani ensin yleiskuvan, erityisesti valuuttaleveranssikauppoihin (forward operations), joista jo olin saanut jonkinlaisen kalpean, vaillinaisen kuvan pari vuotta sitten tekemälläni opintomatalla ruotsalaisiin pankkeihin. Ruotsissa saamani tiedot perustuivat kuitenkin yksinomaan "kouluesimerkkeihin", koska sellaiset kaupat sielläkin silloisen vaikean valuuttatilanteen takia olivat kielletyt, mutta Westminster Bank'issa sain nyt elävää ja hyvää havainto-opetusta. Valuutan ostot ja myynnit sekä spot-kurssiin (= päivän kurssiin) että forward-kurssiin kirjattiin päivittäin yksinkertaiseen The Arbitrage-Book'iin, jossa ostot vietiin debet-puolelle ja myynnit kredit-puolelle. Tämän kirjan perusteella tapahtui sitten päivittäinen valuuttaselvittely Bank of England'in kanssa. Iltapäivisin klo 3.30 ostettiin tai myytiin kunkin valuutan saldo, niin että liikepankille sai yön ajaksi jäädä tililleen vain 1.000 punnan vasta-arvo. Näin ollen ei liikepankeilla ollut juuri lainkaan

omia ulkolaisia valuuttoja tileillään, vaan ainoastaan "forward operation'ien" kautta saatuja, pankin asiakkaiden lukuun ostetuja. Liikepankit saavat nimittäin ostaa Bank of England'ilta spotkurssiin valuuttaa tililleen asiakkaan kanssa tekemäänsä "forward-contract'ia" vastaan.- Arbitrage-osaston tehtäviin kuului myös kurssilistan tekeminen päivittäin sekä virallisesti että epävirallisesti noteeratuista valuutoista. Westminster Bank'issa minulla oli tilaisuus keskustella myös virkaveljieni kanssa rauhanaikaisista valuuttamarkkinoista ja auliisti he kertoivatkin minulle ennen sotaa tapahtuneista varsinaisista taitoa kysyvistä arbitrage-kaupoista sekä kurssin määrittämisistä näissä kaupoissa.

Seuraava pankki suunnitelmissani oli Midland Bank. Kävi kuitenkin niin, ettei Midland Bank voinutkaan ottaa minua heti vastaan, koska heillä oli erittäin runsaasti muita opiskelijoita kaikkialta maailmasta eivätkä he edeltäkäsini olleet voineet varata minulle paikkaa - minullahan oli Suomen Pankin Johtokunnan matkaani koskeva kirje vasta mukanani. Paikka järjestyi sitten lähes kuukauden jonotuksen jälkeen, joten minulle jäi hyvää aikaa tällä välin käydä Hambros Bank'issa. Siellä vastaanotto oli suorastaan suurenmoinen, jopa siinä määrin, että minut lausuttiin tervetulleeksi selvällä suomen kielellä - Scandinavian Department'illa, johon minut pohjoismaalaisena ensimmäiseksi opastettiin, oli nimittäin kirjeenvaihtajana suomalainen mies, Mr. Stauffer.

Pyysin täälläkin ensin saada perehtyä Arbitrage-osastoa vastaavaan osastoon, johon heti tarjoutuikin tilaisuus, mutta kun siellä oli melko hiljaista ja kun en sieltä saanut mitään uutta opittavaa verrattuna Westminster Bank'iin, siirryin melko pian Hambros Bank'in suurimmalle osastolle, Credit Department'iin. Siel-

lä olikin paljon mielenkiintoista sekä nähtävää että kuultavaa. Tämän osaston ulkolaisia takuita käsittävässä osassa viivysin useita päiviä, tutkien mitä moninaisimpia takuutapauksia ja -muotoja. Tässä yhteydessä kiintyi huomioni erityisesti asiakirjojen ja kirjeiden säilytystapaan, joka kokonaan poikkesi meillä noudatettavasta. Kaikki asiakirjat ja kirjeet - sekä tulevat (alkuperäisinä) että lähtevät (jäljennöksinä) - säilytettiin yhdessä vastaavien takuupaperien kanssa. Täten oli helppoa seurata asian kehitystä sen alusta loppuun saakka ja uskon myös asioiden hoitamisen olevan helpompaa, nopeampaa ja täsmällisempää, kun asianomainen virkailija ilman suurta vaivaa heti saa kokonaiskäsityksen asian senhetkisestä tilasta. Samaa järjestelmää näin noudatettavan myös sekä Westminster Bank'issa että Midland Bank'issa.- Osaston henkilökunnasta kuitenkin huomattavin osa käsitteli rembursseja, joista tietysti useimmat koskivat pohjoismaita, mutta runsaasti oli myös yhteyksiä muualle Eurooppaan. Näitä rembursseja seuratessani tuli eteeni monta sellaista "hienoutta", jotka olivat minulle vaikeita sulatettavia, mutta jotka kuitenkin osaston ystävällisten virkailijain avulla aina jotenkin selvitettiin.

Midland Bank'issa aloitin jälleen Arbitrage-osastoa vastaavalla osastolla ja olinkin siellä suurimman osan Midland Bank'issa viettämästäni ajasta. Toiminta tällä osastolla oli suunnilleen samanlaista kuin Westminster Bank'issakin, joten siinä mielessä siellä ei juuri ollut uutta opittavaa, mutta "kertaus on opintojen äiti"! Sen lisäksi perehdyin täällä yksityiskohtaisesti valuuttakauppojen tarkkailukirjanpitoon itse arbitrage-osastolla. Se oli täällä hiukan täydellisempi, joskin samalla monimutkaisempi kuin Westminster Bank'issa, mutta mielestäni kuitenkin varmempi. Westminster

Bank'issa ei Arbitrage-osastolla oikeastaan pidetty valuuttakaupoista muuta kirjaa kuin päivittäistä arbitrage-kirjaa. Varsinainen tarkkailukirjanpito tapahtui maksumääräysosastolla, jossa pari virkailijaa hoiti yksinomaan tätä tehtävää. Midland Bank'issa sensijaan tarkkailukirjanpito hoidettiin Arbitrage-osastolla. Mielestäni tämä Midland Bank'issa noudatettu tapa on käytännöllisempi ja joustavampi, sillä tietojen saanti oli mutkattomampaa.

Siirryin sitten muille valuuttaosastoille, joista erikoisesti seurasin sitä osastoa, josta maksumääräykset lähetettiin. Täällä oli eri ryhmiin jaettu toisaalta sähkömääräyksiä ja toisaalta kirjelmämääräyksiä käsittelevät virkailijat. (Samanlainen järjestely oli myöskin Westminster Bank'issa.) Erikoisuutena on vielä mainittava Midland Bank'issa vast'ikään perustettu erikoinen laivauspapereita käsittelevä osasto, jonka järjestelyn tarkoituksena oli nopeuttaa näiden monastikin erittäin kiireellisten maksujen suoritusta. Sainkin sen käsityksen, että ratkaisu oli varsin onnistunut, sillä muilla maksumääräyksiä käsittelevillä osastoilla oli käytännössä tuo aikaisemmin mainitsemani nauha-systeemi, jota menetelmää noudatettaessa kaikki paperit kulkevat omaa tasaista vauhtiaan, joten niiden väliin on vaikeata sijoittaa joku muita kiireisempi määräys.

Kaikissa käymissäni pankeissa tein sen huomion, että vaikkakin järjestely yleensä eri osastoilla oli vielä vanhanaikaista, oli kuitenkin olemassa pyrkimystä sen nykyaikaistamiseen ja tässä mielessä kaikkialla suoritettiin huomattavassa määrin sekä tilastotyötä että työtutkimusta. Erityisesti huomioni kiintyi juuri tähän tilastotyöhön, jota tehtiin kaikkien mahdollisien asioiden yhteydessä. Jokaisella osastolla oli tätä tarkoitusta varten erityinen

vihko - ja sen vihkon kunnosta näki, että sitä myös ahkerasti käytettiin, t.s. siihen tehtiin muistiinpanoja. Luonnollista kuitenkin on, että jonkin järjestelyn uudistaminen on näillä suurilla osastoilla erittäin vaikeasti toteutettavissa.

Kuten jo mainitsin, oli eritoten Midland Bank'issa runsaasti ulkomaalaisia opiskelijoita - yht'aikaa kanssani n. 50 pankkivirkailijaa eri puolilta maailmaa! Sentähden tämä pankki onkin kiinnittänyt asiaan suurta huomiota järjestäen erikoisen koulutussuunnitelman näitä ulkolaisia pankkivirkailijoita silmällä pitäen. Minulla oli mieluisa tilaisuus keskustella tästä kysymyksestä Midland Bank'in pohjoismaisia asioita hoitavan johtajan, Mr. Williamson'in kanssa, joka auliisti kertoi minulle näistä pankin toimenpiteistä. Tällainen kurssi kestää 6 kuukautta uuden kurssin alkaessa jokaisen kuukauden alussa. Tästä kuuden kuukauden ajasta pari ensimmäistä kuukautta on varattu yleiskuvan saamiseksi Lontoon pankkitoiminnasta yleensä sekä opiskelijan perehdyttämiseksi Midland Bank'issa käytettyyn pankkiterminologiaan. Senjälkeen opiskelija kiertää n. neljän kuukauden ajan pankin eri osastoilla tarkkan opintosuunnitelman mukaan. Hän ottaa osaa osaston työkentelyyn koko kurssiajan ja hänet rinnastetaan täysin osaston vakinaisiin virkailijoihin sekä velvoitusten että oikeuksien puolesta. Selvän kuvan näiden kurssien saavuttamasta suosiosta antanee maininta, että joulukuun alussa keskustellessani asiasta Mr. Williamson'in kanssa oli maaliskuun alussa alkava kurssi jo loppuunmerkitty! Tapasin myös tällaisilla kursseilla olevia opiskelijoita useitakin ja kaikki olivat erittäin tyytyväisiä ohjelmaansa.

Lopuksi esitän täten Pääjohtaja Tuomiojalle ja Suomen Pankin koko Johtokunnalle vilpittömät kiitokseni tästä minulle sangen mielenkiintoisesta opintomatkastani ja toivon, että sen aikana saamani tiedot ja kokemukset osaisin oikein soveltaa pankille hyödyksi.

Helsingissä, helmikuun 10 päivänä 1950.

Kaukolin